Byaplan för Jeppo by

2015 – 2025

Jeppo Byaråd r.f./Jepuan Kyläyhdistys r.y.

Grundat 19.05.2003

tterjeppo
Heikfolk
Gränden
Kujala
Romar
Stenmossen
Lilljinjärv-
mossen
Lampmossen
Dalabacka
ndås
Stenbacken
Jeppo
Jepua
Gammelholms-
mossen
Fagerlands-
mossen
Kyttoholmen
Jussila
Finskas
Bösas
Avist
Jokihauta
Långbacken
Gunnars
Keppo
Kepoo
Skitujussmossarna
Runkåsmossen
Runkkoosneva
Jungarå
Kilismossen
ensala
Karkaus
Råmoss
Rajaneva
Makkarus
Gräggas
Köykkäri
Dalamossen
Ekola
Rintatalo
rby
Storbötet
Kangas-
neva
Kojola
Sahankylä
Träskes-
mossen
Penkkineva
Perkiömäki
Holma
Santa-
neva

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida
Inledning	2
Historia	3
Geografiskt läge	4
Natur och miljö	
Befolkning och språk	9
Näringar och sysselsättning	10
Vad har Jeppo att erbjuda	10
Tredje sektorn	12
Mål- och utvecklingsområden	14
Resultat av byaenkäten 2014	16

BILAGOR

Bildgalleri

Karta över Jeppo by

Inledning

För varje byinvånare känns det viktigt att vara en del av byn och att kunna påverka det som sker i den. Därför har Jeppo byaråd r.f. arbetat fram en byaplan med vars stöd den tredje sektorn och privatpersoner aktivt kan föra byns talan i de frågor som berör oss mest. Bearbetningen av planen har gjorts som talkoinsats inom byarådet och med en rimlig finansieringshjälp från Nykarleby stad för tryckning och distribution.

Första byaplanen för Jeppo skrevs år 1998. Inför den sammanställningen kartlades under åren 1996-1997 jeppobornas idéer och åsikter i ett 5b-projekt, det s.k. Jungar-projektet, innehållande både markägardel och byadel. Projektet utmynnade bl.a. i en idé-bank, som utgjorde stommen i dåvarande plan. Genast efteråt gick emellertid verksamheten i det aktuella byarådet i stå, varför planen inte fick den uppföljning den förtjänade.

Då basen för nuvarande byaråd restes på fötter i maj 2003, blev en av dess tidigaste åtgärder att registrera sig och att uppdatera planen, vilket också förverkligades i januari 2004. Flera av de 45 projektidéerna har sedan dess förverkligats, men många har också blivit på idéstadiet. Det kan bl.a. bero på att samhället förändrats i en riktning som inte kunnat förutses eller att idéerna ansetts ha blivit inaktuella.

Den byaplan du håller i handen baserar sig på den invånarenkät som genomfördes sommaren 2014. Även om svarsprocenten blev oskäligt låg, anser byarådet att den erhållna informationen ger tillräckligt med stoff att bygga planen på. Vi noterar även, att det som erhållits till pappers, bekräftats muntligt på mångahanda sätt i umgänget med bybor.

Byaplanen belyser olika utvecklingsområden. I enkäten framkom tydligt t.ex. att jeppo-borna uppskattar sin boendemiljö, landsbygdskänslan, närheten till naturen, gemenskapen och skolan. Samtidigt lyfter man fram bl.a. behovet av god eller förbättrad service, bra vägar, cykelväg till butiken, byggnads- och tomtplanering, aktiv marknadsföring som bostadsort, aktivitetsmöjligheter för ungdomar o.s.v.

Byaplanen sammanställdes av byarådet, i vilket medlemmarna är: Fjalar Fors (ordf.), Emil Sandin (sekr.), Thomas Julin (kassör), Pontus Back, Tina Lassander, Marina Saviaro och Johan Sjölind. I samband med invånarenkäten var också Lina Sandvik engagerad.

Den viktigaste målgruppen inom projektet är byns invånare samt lokala och regionala politiker och myndigheter. Genom att planen uttrycker invånarnas tankar och önskemål, är den stadigt förankrad i byn och ger byborna och föreningarna en plattform från vilken man kan påverka kommunens tjänstemän och beslutsfattare i angelägenheter som angår Jeppo. Planen ger en riktlinje framåt i utvecklingsverksamheten och utgör ett verktyg för information och marknadsföring av Jeppo.

Jeppo byaråd r.f.

Historia

Jeppobyarna är tre; *Överjeppo*, *Jungar* och *Lassila*. Förenklat kan man säga att de två förstnämnda ligger på varsin sida om älven i söder, medan Lassila ligger ovanpå de båda i norr. Tidigare hörde även Pelkkala by och Kihakoski i sydost till Jeppo, men de är sedan 1975 överförda till Alahärmä, numera del av Kauhava.

I boken ”Historik över Jeppo” (1988) får vi veta att de första delarna av Jeppo steg ur havet för ca 6500 år sedan. Spår i form av kåta-bottnar funna på Kainuukangan på 65 m:s höjd över havet vittnar om de första bosättningarna i trakten. Senare fynd av stenyxor, -klubba och -kniv placerar *stenålderns* kiukaiskultur (2000 – 1200 f Kr) hos oss.

Vartefter havet drog sig undan följde människorna efter och försörjde sig på jakt och fiske. Så småningom kom verktyg och smycken av brons in i bilden då kontakterna söderut förbättrades och ny seder spreds med dem. Dessa har lämnat betydligt fler spår efter sig än stenåldern på grund av det nya gravskicket med stora stenkummel, som nu togs i bruk.

Under *bronsåldern,* 1500 – 500 f Kr, blottades i huvudsak de östra delarna av Jeppo, förutom nuvarande älvdal. Väster om älven var det Palmlandet, Dalalandet och Knäbacken som först steg ur havet och det är här vi hittar de flesta och ståtligaste bronsåldersrösena, även om sådana finns på flera andra platser i Jeppo. Man anser att det är under denna tid som älven bröt sig genom Prästaskangan och skapade sitt nuvarande lopp.

Järnåldern i Norden*,* 500 f Kr – 1050 e Kr*,* förde med sig större tyngd på jordbruk och boskapsskötsel. Man lärde sig bruka jorden där den var lätt att rå på och där foder från närliggande ängar var tillgänglig. Boplatserna fanns på låga skogsholmar nära vatten. Från den här tiden finns 100 – 200 rösen i Jeppo, spridda över hela byn på en höjd av 20 – 30 möh. De små gravarna hittas t.ex. på Vitholmen, Stavorkärret och Råbacken. Intressant i sammanhanget är att i Jeppo möts två olika kulturer, asbestkeramiken Säräisniemi 2 från norr samt seden att täcka graven med röda sandstensplattor från söder.

Den först kända inventeringen av fornfynd i Jeppo nedtecknades 1902 och upptar 33 jätterösen. Eftersom ingen noggrannare uppföljning genomförts sedan dess, kan vi anta att en sådan skulle tiodubbla observationerna. Det anses troligt att de första fasta bebyggarna slog sig ner vid älvstränderna under 1300-talet.

Svedjebruket var den tidigaste formen av planerat jordbruk och avsåg en tillfällig användning av skogsmark för sädesodling och bete. I första hand gjordes åtgärden längs älven och i backsluttningar. Ådalen i Jeppo är rätt stenfri och här tvingades skogsbrynen med återkommande bränning allt längre från ån. Metoden hade sin storhetstid från 1500-talet men har använts ända in på 1900-talet. Redan på 1600-talet torde jordbruket ha varit huvudnäringen i Jeppo.

Intresset för torrläggning av mossmarker växte sig allt starkare med början på 1760-talet. Man fortsatte att med muskelkraft och eld förstora sina kyttmarker ända in på 1920-talet. Numera sköts dylika åtgärder med långt utvecklad teknik och kraftiga maskiner.

Jeppo har i gamla tider varit en by i Pedersöre storsocken. Jepponamnet förmodas ha anknytning till ån, som skär genom landskapet i so-nv riktning. I arvspapper från år 1505 nämns orten i formen Epu by. Under resterande århundrade - och senare - förekom många varierande skrivningar av ortnamnet; Epw, Jepu, Jäpu, Jeppu, Epåå, Eppå, Jepo, Jepw, Jäpuå. De många formerna är troligen en följd av att de historiska dokumenten tecknats av flera olika och ovana skribenter.

Fram till 1607 hörde Jeppo till Pedersöre storförsamling. Det året bildades Nykarleby församling och Jeppo blev en del av denna. Den långa vägen till Nykarleby var betungande och jeppoborna arbetade för en bättre lösning. På byns fjärde ansökan gav kejserliga senaten år 1859 tillstånd att bygga eget bönehusgäll under Nykarleby. Bönehuset, som sedan blev kyrka, invigdes 30 juni 1861. År 1865 skildes kommunförvaltningen från kyrkans dito. Senaten sanktionerade 24.1.1867 bildandet av en självständig Jeppo kapell-församling. År 1906 blev Jeppo eget pastorat. Från 2014 är Jeppo åter en kapellförsamling i Nykarleby.

Åren 1861/1906-1974 upplevde Jeppo kommun sin självständighetstid som en av de minsta kommunerna i svenska Österbotten både vad gäller areal (153 km^2) och folkmängd. I samband med att stambanan drogs genom Jeppo och stationen uppfördes år 1885 på Orrholmen, förflyttades byns centrum från Stenbacken till Silvast. Hantverkarna, handels- och tjänstemännen, som tidigare koncentrerats kring Keppo, Mjölnars och Stenbacka, ökade i antal och inriktning. Kontakten till omvärlden förenklades och centrum sjöd av liv.

Byn mådde bra i sitt fögderi i flera decennier och hann t.o.m. verka under eget snyggt kommunvapen tiden 28.12.1965 - 31.12.1974. Till följd av den statliga kommunreformen med krav på kommunenheter med minst 8000 invånare, kom Jeppo, Munsala och Nykarleby landskommun att införlivas med Nykarleby stad 1.1.1975. En långt driven tro på att stort är bra, har medfört att centraliseringen av samhällsfunktioner och service tagit sin tribut i de perifera kommundelarna.

Ungefärlig befolkning i Jeppo:

År 1800	1120 personer
1850	1930 ”
1900	2790 ”
1950	2500 ”
1980	1300 ”
2015	950 ”

Befolkningsutvecklingen visar på sitt sätt hur tillvaron i byn förändras på grund av politiska strömningar, strukturstyrningar, ekonomiska motiv och t.o.m. förtäckta tvång. Fenomenet går igen på kommunala, statliga, näringslivs- och andra samhällsnivåer.

Geografiskt läge

Geografiskt ligger Jeppo, Silvast, på:

- N/lat 7038198, E/lon 282882 enligt ETRS -TM35FIN-plankoordinater eller
- N/lat 63° 24.359', E/lon 22° 39.036' enl. ETRS89 geogr. koord.

Byns läge är intakt även om ytan och skepnaden förändrats i någon mån tack vare olika gränsjusteringar. Den senaste gjordes år 1975 då Pelkkala by och Kihakoski blev en del av nuvarande Alahärmä, Kauhava.

Nedan en överblick (©Lantmäteriverket) över var vi finns. **Jeppo by** ses även på sista uppslaget där gränslinjerna följer den gamla dragningen i förhållande till övriga Nykarleby.

Natur och miljö

Jeppo präglas historiskt av älvdalens två ågrenar med bebyggelse i form av en tydlig randby längs stränderna av Lappo å/Nykarleby älv. Intill ser vi en bred remsa odlad mark utmed hela sträckningen från norr till söder innan skogsområden, mossmarker, sandåsar och bergknallar tar över i öster och väster. På de välskötta åkrarna odlar ett sjunkande antal jordbrukare i huvudsak vall, spannmål, potatis och morötter. Udda grödor är sällan förekommande, även om experimentlusten ibland har sett bl.a. majs, rörflen, lin, nässlor, sockerbetor, rovor och foderärter gro på begränsade arealer.

Markanta höjdskillnader förekommer mycket sparsamt, vilket även den tillfälliga resenären gärna påpekar. Geografiskt tillhör byn det som i folkmun betecknas som ett österbottniskt 'Pampas'. Silvast centrum ligger ca 20-22 möh. Stenbacken, där kyrkan står, är ungefär på samma höjdnivå. Långt utanför allfarvägarna hittar vi de högst belägna platserna, d.v.s. där Jeppo först steg ur havet i:

- sydost med t.ex. Kattilanmäki-Sakarihaudanmäki 66-68 möh i Kainuunkangas, Storfagerlandet-Skitujussbacken-Kepoon Hautamäki-Rumamäki, 40-52 möh
- sydväst vid Asplandet-Palmlandet-Dalalandet, 30-42 möh
- väst-sydväst Mässjesbacken-Karsulandet, 30 möh
- öster om Furubacken vid bl.a. Tolvmanbacken-Lillrösbacken, 30 möh
- i höjd med Heikfolk vid Timmerbacken-Emsalbacken, 30 möh

Där skog, moar och åkrar inte härskar, breder mossmarkerna ut sig. Många jeppobor känner till ställen som Skitujussmossarna, Stormossen, Bomossen, Fagerlandsmossen, Stenmossen, Paikanmossen, Sorvistmossen, Kilismossen, Inmossen och Jeppoträsket. En stor del av de forna våtmarkerna är numera dikade, torrlagda och uppodlade.

Till kategorin momarker räknar vi den karaktäristiska Gunnarskangan, som norröver övergår i Bredkangan. Åsen sträcker sig ända till Socklot och är för vattenförsörjningen ett viktigt eller lämpligt grundvattenområde, vilket bilden invid illustrerar (landskapsplanen 2010).

Naturen bjuder på typisk österbottnisk flora och fauna. Här hittar entusiasten och naturvännen tillräckligt med omväxlande lokaler och spännande miljöer för varje intresseriktning. Markerna skänker sin outtömliga andel av spännande ödslighet medan ett sammanhängande kulturlandskap uppväger med tillrättalagd ordning och omsorg.

På de vida moarna härskar tallskogen och på våtare marker gran- eller blandskog. Undervegetationen följer karaktärsdragen för respektive skogstyp. Hyggen, planteringar och skog i naturtillstånd växlar alltefter hur skogsvårdsplanerna efterlevs. Där bergknallar ser dagen är växtligheten sparsamt karg liksom den är ute på mossar och myrar. Genom idog röjning och dikning, först med handkraft, sedan med maskinell hjälp, har många våtmarker genom tiderna förvandlats till produktiva arealer inom åkerbruket.

En speciell bördighet blir markant utmed stränderna, i de branta brinkarna vid älven. Här frodas lövträden al, hägg, rönn och asp samt sälg, vide och hallon i närapå ogenomträngliga bestånd, sedan betesdjuren inte längre skattar vegetationen. Ställvis har den kommunala stadsplanen satt stämpeln ”grönområde” på vissa sluttningar, som därmed ofrågat inte får åtgärdas.

Vad faunan beträffar skiljer Jeppo sig inte från sina grannbyar. Här vandrar storvilt såsom björn, älg och någon förlupen varg i balans med småvilt. Lodjur, hjortdjur, hare, räv, rov- och hönsfåglar samsas med ekorre, mård och hermelin samt vadar- och småfåglar av allehanda slag. Sjöfåglarna bygger bo vid vattendragen och måsarna skränar över både farmområden och odlingar från tidig vår till sen höst. I byn stryker kråkor, kajor och skator omkring i sin jakt på föda och sällskap, medan trastarna tullar jordgubbsland och bärbuskar på sin skörd. Utter och strömstare utgör rara inslag för den som är alert och håller ögonen öppna. T.o.m. skarven har på stenar i ån setts breda ut sina vingar att torka.

Liksom de båda älvfårorna skär sitt blå band genom byn, gör även många rödmarkerade vägar så. I nord-sydlig riktning drar tre olika landsvägar genom orten, [1)]nr 7323 Östra Jeppovägen - Jungarvägen, [2)]nr 17888 Kyrkvägen - nr 17886 Keppovägen och [3)]riks-19 (Västra Jeppovägen-Ekolavägen). Av dessa är den sistnämnda störst i sin uppgift att förbinda Seinäjoki med Nykarleby-Jakobstad-Karleby. Mot öster går väg nr 7390 Nylandsvägen inåt landet via Purmo och mot väster nr 7320 Pensalavägen via Oravais mot Vasa. Tvärtrafiken har genom tiderna fordrat att älven korsas på olika ställen, t.ex. Keppo tvärväg nr 17890, Kiitolavägen och Lassila broväg, vilket berikat Jeppo med hela sju broar, var och en med sin egen särart och fina utsikt över vattnet. Då därtill stambanan med all tågtrafik kräver sitt eget upphöjda järnstråk med tillhörande över- och underfarter, kan man med fog påstå att byn är rätt sönderskuren av varierande kommunikationsleder. För den invigde ger det här god flexibilitet, men för den tillfälliga trafikanten kan vägnätet kännas både krångligt och förvirrande.

Speciella cykelvägar förekommer inte - med undantag för en kort sträcka i Silvast - vilket betyder att cyklisterna liksom fotgängarna måste förlita sig på att alla medtrafikanter på körbanan framför sitt fordon på ett smidigt, riktigt och säkert sätt. Det är inte alltid så. Bilden nedan visar s.k. cykelleder med röda cirklar.

Lappo å/Nykarleby älv möjliggör mångahanda rekreationsformer och upplevelser. En av dem är paddling både i lugna vatten och genom ett tiotal brusande forsar. **Nere vid eller på vattnet får man också drömma sig bort i en miljö som sommartid förmedlar en känsla av djungel, där civilisationen ligger på betryggande avstånd**.

Den bebyggda miljön bär på en lång historia av privata lösningar. Numera utformas den enligt statliga/kommunala regler, påbud och teknik i samspel med invånarna och företagen. Bilden nedan visar planläggningen för Jeppo enligt landskapsplanen 2010.

Källa: http://www.obotnia.fi/assets/1/Planlaggningsenheten/Landskapsplan/beteckningar-och-bestammelser.pdf (Fastställd 21.12.2010)

Befolkning och språk

Som framgått tidigare (s. 4) hade Jeppo sin största befolkning under 1900-talets första hälft. Den som fick vara med den tiden upplevde också hur byn sjöd av liv. Under perioden genast efter kriget kändes den positiva framtidstron nästan i skinnet och både små och medelstora företag hittade en nisch där de kunde utvecklas. Folk från grannbyarna berättar att man erfor en känsla av stad då man kom till Jeppo, där butiker, banker och kaféer stod på rad, bageriet spred vällukt intill järnvägsstationen med sina spännande tåg som stannade för både person- och godstrafik, mejeriet skramlade med mjölkkannor, kvarnen mal vid forsen, sågen sände ut frisk timmerdoft och biografen, ungdomsföreningen och sportplanen bjöd på emotsedd veckoslutsunderhållning.

Från en numerär år 1950 på 2500 personer har jeppoborna under loppet av 65 år decimerats till blott 956 invånare (Statistikcentralen 31.12.2014), där barngruppen 0-14 år utgör ca 17,5 %. Fördelningen per by är:

Jungar by	575 inv.
Lassila by	121 ”
Överjeppo by	260 ”

Jeppo kapellförsamling uppger en högre siffra på sin hemsida, eller ca 1100 medlemmar.

Enligt Yle:s redovisning i mars 2015 (bild t.h.) har Jeppo by 787 invånare över 14 års ålder. Deras utbildningsgrad och sysselsättning framgår ur tabellen. Det senaste året sjönk invånarantalet med 15 personer. Prognosen för befolkningstillväxt är knappast god utan nödig support av styrande insatser från staden.

Jeppoborna talar flera språk även om svenska är i klar majoritet. Det finskspråkiga inslaget har alltid varit starkt tack vare närheten till Alahärmä. På senare år har byn kunnat hälsa andra språkgrupper välkomna. Statistikcentralen ger denna fördelning 31.12.2014:

- 77,2 % svenskatalande
- 15,9 % finskatalande
- 6,9 % annat språk (mest ukrainska)

Näringar och sysselsättning

Arbetsplatserna i Jeppo är av varierande slag. Traditionellt har jordbruket dominerat inom det agrara samhället, men numera finns jobbtillfällen i allt högre grad inom industri och service. Enligt statistik år 2012 från Statistikcentralen finns det 640 arbetsplatser i Jeppo.

Primärproduktionen	105	jord- och skogsbruk					
Förädling	438	tillverkning	424	el- och värmeförsörjn.	4	byggverks.	10
Service	97	handel o verkstad	22	transport	6	hotell o restaurang	18
		inform. o kom.verk.	1	utbildning	9	finans o försäkring	6
		juridik, ekon., tekn.	7	off. förvalt	2	uthyrn. o fastighet	4
		vård, omsorg, soc.tj.	6	kultur, nöje	3	annan serviceverks.	13

Eftersom arbetsplatserna är så många förleds man tro att nästan alla jeppobor arbetar på orten. En viss andel pendlar trots allt ut till närregionen, men vår största arbetsgivare sörjer för att inpendlingen av arbetskraft är markant större. Arbetslösheten ligger stadigt på låg nivå, vilket innebär variationer mellan 3 och 6 procent under senare år. I figuren ovan nämns 3,1 %, en något äldre källa kontrar med 4,6 %.

Vad har Jeppo att erbjuda?

De som bor här har nära till naturen med riklig tillgång på bär, svamp och goda jaktmarker. Älven med sina djupt skurna fåror utgör en speciell miljö med talrikt fågelliv samt fiskbestånd i tillväxt. Den långsträckta Holmen medger ypperliga förhållanden för odlade grödor, vilket även gäller den stenfria slätten öster och väster om ån.

Stenbacken med kyrkan, församlingshemmet, gravgården och hembygdsgården utgör en vacker helhet. Sommaren 1860 lades grunden till kyrkan och väggarna timrades. 1861 stod den färdig. Av inventarierna i kyrkan är den gamla orgeln en verklig raritet med historia från 1685. Orgeln pryds av tre träskulpturer. Den äldsta och största av dem har ursprungligen föreställt S:t Göran stående på en drake, och är troligen ett senmedeltida arbete (1400-talet). På 1700-talet har den omändrats att föreställa kung David. De två andra skulpturerna, flöjtblåsare och fiolspelare, är från 1774. År 1907 fick kyrkan sin vackra altartavla, bekostad av jeppoemigranter i Sydafrika. Församlingen erbjuder aktiviteter för barn, juniorer, ungdomar och vuxna.

Nära kyrkan finns ***gravgården***, samt ***församlingshemmet*** som även inrymmer pastorskansliet och församlingens dagklubb. På kyrkbacken finns också det gamla ***lånemagasinet***. ***Hembygdsgården*** i omedelbar anslutning invigdes i juni 1971 på festligt sätt. Här finns museum och här arrangeras olika program vår, höst och vinter samt hembygdsfest varje sommar. Som rågranne till gården står ***Ströms butik*** orörd med inventarier och varor sedan 1950-talet.

Järnvägsstationen vid stambanan byggdes 1885. Den har bidragit till utvecklingen sedan den officiellt öppnades 1886. Den var en träffpunkt, ett fönster mot världen som spred inspiration och idéer tills den stängdes 1988. ***Silvast kvarn*** från medlet av 1870-talet var likaså en plats för basverksamhet i matförsörjningen och för informationsspridning i samhället både under och efter oroliga tider. Via dess två turbiner och dynamogenerator spreds elbelysningen tidigt (~1915) till centrum av Jeppo.

KWH Mirka är största arbetsgivaren i byn och ett betydande internationellt företag inom slipmedelsframställning. Det exporterar drygt 90% av sin produktion till mer än 80 länder. ***Jeppo Potatis*** *(JEPO)* och ***Jeppo Food*** lagrar och förädlar produkter från vårt genom tiderna viktiga jordbruk. Förutom att anläggningarna ger arbete representerar de en naturlig koppling till nystartade ***Jeppo Biogas Ab****,* som arbetar med innovativ, tidsenlig återvinning av näringsämnen och produktion av förnyelsebar energi från gödselprodukter o. a. organiska avfall. ***Kiitola industriområde*** har en rik och spännande historia ända sedan 1830-talet. Det samma gäller i lika hög grad ***Keppo gård****,* som redan på 1650-talet var skattehemman, på 1690-talet kronohemman och som ända sedan dess haft en central betydelse i företagande och utveckling i Jeppo.

Jeppo-Pensala skola *och* ***daghem*** verkar i den byggnad som första gången öppnade sina dörrar år 1966 och som 2015 förstorats och omdisponerats för att möta framtida behov. I byn har *sången och musiken* alltid varit en viktig del av kulturlivet. En livlig musikskola och välrenommerad blåsorkester utgör en del av utbudet. För *idrott och sport* finns bl.a. fotbollsplanen ***Järnvallen***. Tennisplan och gym ligger strax intill skolan. Därtill kan ***Måtarsberget*** bjuda på belyst spånbana/skidspår, vandringsled jämte varmansbilbana. *Barnvänlig simplats* inklusive Folkhälsans simskola har sin adress vid ***Gunnars***. *Fritidsfisket* är i huvudsak koncentrerat till populära ***Bredkangan***.

Grundservicen är relativt hygglig även om den naggats i kanterna på senare år. Vi har fungerande barndagvård med ett bra daghem, svenskspråkig lågstadieskola, bibliotek, närbutiken *Sale*, landsbygdskansli, post- och apoteksservice, hälsomottagning, metall-, bil- och måleriverkstäder, vvs-service, småföretagare inom bl.a. frisör-, massage-, städ- och jordschaktningsbranschen samt eget vatten- och elandelslag, d.v.s. ***Keppo vatten Alg*** och ***Jeppo Kraft Alg***. Linjebussar mellan Vasa och Jakobstad kör dagligen via Jeppo. Inom trakteringsbranschen betjänar ***Café Funkis*** både bybor och besökare. Inget bankkontor finns mera i byn och staden har sålt sin brandkårsfastighet; FBK verkar i hyrda lokaliteter.

Byn ligger nära *Nykarleby stad*. Två riksvägar, 8 och 19, snuddar vid resp. går genom Jeppo och erbjuder goda förbindelser till större orter. Trots detta faktum och vår stora arbetsgivare Mirka, kan Jeppo, märkligt nog, inte betecknas som inflyttningsort. Ungdom som växer upp här verkar ändå gärna bli kvar. Det finns ett utbud på kommunala bostadstomter i centrum men de är delvis på mark som fordrar specialåtgärder (pålning) vid byggande. Marknadsföringen av dem är minsann inte effektiv. Här måste staden visa bättre föresats! Fler hyreslägenheter i lockande storlek och med hög kvalitet behövs också!

Ett flertal ***föreningar*** ordnar aktiviteter i byn. Dessa presenteras under följande rubrik.

Samhället är uppdelat i olika sektorer som har olika identitet och funktioner. Den *första sektorn* inbegriper stat och kommun. Den *andra sektorn* kallas även privata sektorn, vars drivkraft är att åstadkomma avkastning på gjorda insatser. I den *tredje sektorn* hittar vi idéburna organisationer och social ekonomi.

Jeppo kan med fog betecknas som tredje sektorns, eller föreningarnas och sällskapens förlovade by. Den lilla befolkningen till trots räknas de i överraskande stort antal, vilket innebär att många jeppobor är medlem i flera av dem. Att organisera sig utanför sektorerna ett och två är lockande - det medför nya möjligheter till social samvaro och odling av privata intressen.

Självfallet spelar församlingslivet en viktig roll i Jeppo. Med sin verksamhet är det tätt sammanflätat med allt det övriga i bysamhället, där det engagerar och aktiverar såväl gamla som unga. De många föreningarna stärker samhörigheten i sina aktiviteter och sin anda av ideellt talkoarbete. Goda exempel på detta kan utpekas på flera håll i byn. En del föreningar utgör därtill en viktig kanal för både samhälleligt inflytande och trygg tradition.

Gränsen mellan förening, klubb, gille eller andra grupperingar är suddig. Många är registrerade medan andra är verksamma utan denna dokumentation. Här presenteras de opolitiskt ideella i alfabetisk ordning utan hänsyn till klassificering.

	Reg.nr.	Reg.år		Grundad
Föreningen Folkhälsan i Nykarleby och omnejd samt Munsala och Jeppo r.f.	7.902	1922		
Föräldraföreningen vid Jeppo-Pensala skola r.f.;	178.186	1999		1994
Jeposmettona				20__
Jeppo Byaråd r.f., Jepuan Kyläyhdistys r.y.;	188.010	2003		2003
Jeppo Bygdespelmän förening r.f.;	137.764	1982		1972
Jeppo Fotbollsförening r.f.;	147.687	1986		1986
Jeppo Hembygdsförening r.f.;	121.754	1975	kommitté	1957
Jeppo Idrottsförening r.f.; (1914 IK Blixten)	28.320	1937		1936
Jeppo Jaktförening r.f.;	30.922	1938		1930
Jeppo Lantmannagille r.f.;	97.909	1984		1901
Jeppo lokalavd. av ÖSP r.f.;	48.809	1947		1945
Jeppo Marthaförening r.f.;	54.870	1950		1912
Jeppo Pensionärsklubb r.f.;	137.859	1983		1982
Jeppo skogsvårdsförening r.f.;	27.580	1936		1936
Jeppo svenska avdelning av Röda Korset;		19__		19__
Jeppo Ungdomsförening r.f.;	6.971	1922		1894
Jeppo Ungdomsorkesterförening r.f.;	124.955	1978		1975
Jeppo-Ytterjeppo fiskargille r.f.;	182.782	2001		1989
Kvarnbackens gymnastikförening r.f.;	172.357	1997		1997
Lions Club Jeppo r.f.;	94.760	1967		1966
Nykarleby brandmannaklubb r.f.	213.885	2014	- Jeppo -	2014

Att bli medlem i en eller flera av dessa sammanslutningar är inte svårt.

Jeppo kyrka, byggd 1861, på Stenbacken Foto: Mayvor Fors

Jeppo station, byggd 1885, på Orrholmen Foto: Daniel Fors

Mål- och utvecklingsområden

I samband med beredningen av byaenkäten sommaren 2014 skedde omvälvande saker i byn. Agrimarket stängde sin vinstgivande handel med allehanda lantbruksförnödenheter. Kort därefter slog Vasa Andelsbank slutgiltigt igen dörrarna till sitt välmående kontor i Jeppo. Båda åtgärderna kändes som en dolkstöt i ryggen på en ort där andelsrörelsen haft starkt fotfäste. Kommunala hotbilder och rykten om försämrad service utanför stadens centrum bidrog därtill till en dämpad ilska bland jeppoborna. Nu vill vi se framåt!

Boende

- Både nära bycentrum och utanför finns behov av mark som kan planeras och bebyggas.
- Det finns behov av ordnat serviceboende för äldre. Det bör ligga behändigt på rullator-avstånd till lokal service s.s. hälsovård, hemhjälp, matservice och utrymmen för fritids-aktiviteter. Äldre som vill bo kvar i hembyn och upprätthålla kontakten med anhöriga, bekanta, församlingen och traditionella aktiviteter skall unnas den möjligheten.
- Jeppoborna vill ha en snygg boendemiljö, vilket innebär att grönområden hålls i gott skick och att förfulande miljöer och byggnader blir åtgärdade el. avlägsnade (byggn.insp.).
- Kommunala markköp och planering skall realiseras inom rimlig tid med beaktande av markägarnas önskemål och primärnäringarnas verksamhetsförutsättningar.
- I byn behövs nya hyresbostäder av lockande storlek och hög kvalitet. På så vis kan vi höja intresset för inflyttning.

Service

- Jeppoborna uppskattar den service som finns i byn. För dem är det viktigt med egen matbutik, posttjänst, kafé, bibliotek, kommunal och all annan service som ännu är kvar. Servicenivån skall höjas, inte sänkas eller tunnas ut.
- Som ny serviceform efterfrågas ett lämpligt och avgiftsfritt samlingsutrymme för möten som ordnas med begränsat deltagarantal. Lokalen bör ligga lägligt även för äldre.
- Det är önskvärt att skapa och upprätthålla goda förutsättningar för småföretagande.

Kultur och fritid

- Byborna både uppskattar och använder de anläggningar som tjänar fritidsändamål av olika slag. Det är också beredda att jobba för mera möjligheter inom denna sektor.
- De många föreningarna jämte det rikliga musiklivet ger alternativ i vardagen och erbjuder god social samvaro. Aktiviteterna vid Måtarsberget utvecklas allt mer, Järnvallen hålls igång sommartid liksom simplatsen vid Gunnars. Fritidsfisket samlar sina intresserade så fort det finns en chans att få napp vid Bredkangan eller i älven. Andra aktiva föreningar sköter sin specifika verksamhet inom sina omständigheter.
- Man betonar föreningarnas aktiverande och viktiga kulturbärande roll i byn.
- Det är viktigt att kommunen, tredje sektorn och privata tar sitt ansvar för att anläggningarna hålls i gott användbart skick eller utvecklas så att attraktionen hålls vid liv.
- Årliga traditioner önskar man att får en fortsättning. Bl.a. vid älven kan nya skapas.

Infrastruktur

- Jeppoborna önskar sig en trygg lättrafikled/cykelbana mellan Jungarvägen och Sale.
- Asfaltering av Keppo tvärväg står högt på önskelistan för förverkligande utan dröjsmål.
- Man fordrar betydligt bättre underhåll av vägarna, vilket inkluderar upprepad slåtter av vägrenarna sommartid samt omedelbar snöröjning vid snöfall vintertid. Stora sprickor i beläggningen på kör- och/eller cykelbana åtgärdas snabbt. Broarna skall underhållas.
- Det är av yttersta vikt att Nylandsvägen hålls i gott skick alla årstider (pendelväg Mirka).
- En rimlig linjebusstrafik måste fungera också de tider då skolorna har lov. För bil- eller körkortslösa är det av vikt att man kan ta sig till den service som inte står att få i Jeppo.
- Utbyggnaden av kommunala avloppsnätet fortgår.
- Fibernätet byggs ut så att det täcker hela byn, når alla hushåll.

Hembygdsfesten samlar publik till Hembygdsgården Foto: Daniel Fors

Slättlandskapet breder ut sig invid stambanan Foto: Mayvor Fors

Resultat från byaenkäten 2014

Sommaren 2014 gjorde byarådet en enkät angående bybornas åsikter om byn nutid och framtid. Enkäten delades ut i postlådorna och fanns tillgänglig i pappersform på svenska och finska. Det var även möjligt att fylla i enkäten elektroniskt, då även med engelska som alternativ. Totalt svarade 60 personer/hushåll på enkäten, varav 25% gjorde det via den elektroniska versionen.

Nedan följer en sammanfattning på resultatet från byaenkäten. Några saker som är värda att notera då man studerar materialet:

- På flera frågor kunde man välja flera alternativ, eller lämna frågan helt obesvarad. Det här gör att antal svar och andel av svaranden inte alltid motsvarar totala antalet svar på enkäten.
- All information är inte presenterad här, dels för överskådligheten och dels för att säkerställa anonymiteten för de svarande.

Information om svarande

Könsfördelning och ålder

	Antal svar	Andel
Man	**29**	50%
Kvinna	**27**	47%

Medelåldern på svarande: 55 år

Språk som talas i hushållet

	Antal svar	Andel
endast svenska	**45**	78%
endast finska	**1**	2%
både sv. och fi.	**11**	19%
annat språk	**0**	0%

Har språket någon betydelse för hushållets engagemang i den lokala föreningsverksamheten (st)?

Jeppo idag

Vad uppskattas mest med Jeppo?

	Antal svar	Andel
Naturen, landsbygden	**46**	79 %
Lämpligt hus, tomt	**37**	64 %
Hembygd, hemby	**31**	53 %
Boendemiljö, omgivning	**30**	52 %
Bekanta i Jeppo	**28**	48 %
Gemenskapen	**27**	47 %
Skolan	**24**	41 %
Social trygghet	**20**	34 %
Närhet till arbetsplats	**13**	22 %
Fritidsaktiviteter	**7**	12 %
Servicenivån	**5**	9 %
Populärt område	**1**	2 %
Annat	**1**	2 %

Vilka lokala serviceformer använder sig hushållet av?

Vilka serviceformer som utnyttjas beror till stor del på vilken livssituation man befinner sig i. Matbutiken utnyttjas dock av så gott som alla svaranden, 93% svarade att de ofta använder den. Även postombudet är välbesökt, med 85% som svarat att de använder postombudet antingen ofta eller ibland.

60% svarade att de använder banken ofta eller ibland. Den här gruppens andel kunde troligen ha varit ännu större, men tyvärr upphörde den enda då befintliga banken med sin verksamhet i byn under tiden enkäten var ute. Därför fanns de flera som svarat "aldrig" på frågan, med ett inskrivet tillägg i stil med "inte nu längre".

Olika former av fritidsservice är också välanvända. Endast 5% uppger att de aldrig utnyttjat biblioteket, och 16% deltar aldrig i kursverksamhet. Simstranden vid Gunnars är outnyttjad av endast 12% av de svarande, och skidspåret/spånbanan är outntýttjad av 16%.

Jeppo i framtiden

Vilka gemensamma byafrågor kan ni framöver tänka er att aktivt jobba för?

	Antal svar	Andel
Utbyggda cykelvägar	**21**	36%
Mera fritidsutbud	**14**	24%
Snyggare boendemiljö	**16**	28%
Tomter och byggande	**19**	33%
Annat	**16**	28%

Vad kunde göras för att öka trivseln och sammanhållningen i Jeppo?

Svaren på den här frågan varierade kraftigt. Bland de saker som lyftes fram av flera svaranden kan nämnas följande:

- Mera aktivitet för ungdom
- Ordnande av olika former av sammankomster, t.ex. Gubbdagis
- Mera talkoanda i byn
- Ökat samarbete mellan föreningar
- Kvarhållning samt ökning av servicenivån i byn

Sammanfattning av kommentarer

I enkäten gavs även en möjlighet att fritt formulera sina åsikter och kommentarer. Många olika typer av kommentarer gavs även här. Några som kan vara värda att nämna är följande:

- Vägarna i Jeppo är dåligt skötta.
- Stadens grönområden borde ses över bättre
- Simstranden vid Gunnars borde rustas upp, håller på att växa igen
- Föreningar borde göra bättre reklam för sina aktiviteter, en anslagstavla enbart för föreningsaktiviteter vore en idé
- Mer service skulle komma till/hållas i byn om den skulle växa. Flera arbetsplatser/företag behövs för att detta ska lyckas. Även bostäder.

KARTA
ÖVER
VÄGAR OCH STÖRRE VATTEN-
DRAG SAMT BOSÄTTNING
INOM JEPPO SOCKEN.
UPPRÄTTAD ÅR 1934.
AV: Viktor Smulter
f.d. Kartläggare
SKALA:
1:40.000. (2½ = 1 Km.)
Jeppo i april 1939.
Kårkärr träsk
Breid Kangan
Lilljinjärv
Rudbacka
Markby
Ävist
Kaukajärv
Kaukajärv träsk
Pelkola
Kojola
Ekola
Grötas
Bös
Jungar
Kuusala
Mäkiala
Tolli kko
Jungarå
Keppo
Bäck
Lillas
Heikfolk
Ojala
Nybyggar
Skog
Sjöbacka
Kamp
Jeppo järnvägst
Stolpen
Bjön
Löv
Lövsäl
Draka
Kjäp
Lutti
Bärs
Lillas
Till Kurkiki
Till Purmo
Till Wasa
Till Lillebacka
Stolpens Gruvsäl
Markelmossan
Till Ävist
Brännäset
Kaukajärv
Kaukabacka
Pannaba träsk
Till Purmo
Kårkärr
Kojola
Pelkola
Ekola
Keppo
Kamp
Kaukajärv
ÖVERJEPPOBY
YTTERJEPPOBY
ÖVERJEPPOBY
YTTERJEPPOBY
ÖVERJEPPOBY
ÖVERJEPPOBY
ÖV

Bildgalleri

Foto:Daniel och Mayvor Fors

Infart från riks-19. Butiken på västra sidan.

Jeppo Uf, huset mitt i byn

Jeppo ungdomsorkester håller liv i musiktraditionen och uppträder på många arenor

Fritidsfiske vid Bredkangan

På Trådi får vi möta Storstenen

Vackert snitt, harmonisk färgsättning och vårsol

Knattetävling på Måtarsberget

En stilig bondstuga i ny tappning

Startdags för ”Gränden runt”, 9 km

Förberedelser för tjärdal

Tjärdalen tändes i juli 2010

Järnvallen är platsen för lagsport

Byarådets logo